

De ideeën van de kinderen van groep 8 van CBS De Akker over de inrichting van de uiterwaarden van de Vecht bij Gramsbergen.

Stageopdracht voor Hogeschool Van Hall Larenstein bij de gemeente Hardenberg
Hannie Kwant - van der Hulst

De ideeën van de kinderen van groep 8 van CBS De Akker over de inrichting van de uiterwaarden van de Vecht bij Gramsbergen.

Foto op de voorpagina: de kinderen van groep 8 van cbs De Akker. Foto Max de Krijger.

Luchtfoto: Geert Westerhof.

Foto op volgende pagina: Gramsbergen en de Vecht met rechtsonder het Gat van Joosten en linksboven de windmolens bij Coevorden.

Stageopdracht voor Hogeschool Van Hall Larenstein bij de gemeente Hardenberg
Hannie Kwant - van der Hulst

Voorwoord

In dit verslag doe ik een voorstel voor het integreren van de ideeën van schoolkinderen in de herinrichting van de uiterwaarden van de Vecht bij Gramsbergen. De opgave komt van de projectgroep Vechtrijk Gramsbergen, waarin waterschap Vechtstromen en gemeente Hardenberg de opdrachtgevers zijn. Ik heb deze opdracht gedaan in het kader van mijn stage bij de gemeente Hardenberg voor Hogeschool van Hall – Larenstein in Velp, opleiding landschapsarchitectuur.

Met name de kinderen van groep 8, juf Elles Stap en juf Miranda Mulder, de heren Jan Heerkes, Johan Poffers, Bart Visser, Erwin Batterkink en natuurlijk Jan-Arie van Berkum wil ik bedanken voor hun persoonlijke bijdragen en gesprekken. Geert Westerhof, Max de Krijger, Jacob Seinen en Aly Luth wil ik bedanken dat ik hun mooie foto's voor dit rapport mocht gebruiken.

Juli 2019, Hannie Kwant - van der Hulst

Uiterwaarden bij de Goordijk

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
Inhoudsopgave	8
Samenvatting	9
1. Inleiding, achtergrond	11
2. Opgave	11
3. De ideeën van de kinderen	12
3.1 Inventarisatie	13
3.2 Analyse en conclusie	17
4. Een kapstok voor de integratie van de ideeën van de kinderen: het grof ontwerp	19
4.1 Inventarisatie en analyse van het gebied	19
4.2 Conclusie	31
4.3 Visie en grof ontwerp, 'Boeren, Burgers en Buitenlui'.	31
5. Inzoomen op de kern	33
5.1 Inventarisatie en analyse van de kern	33
5.2 Conclusies	41
5.3 Visie voor de kern	42
6. Voorstel voor een plek voor de ideeën van de kinderen	52
7. Conclusie	56
Bronnen	57
Colofon	58

Samenvatting

Binnen Ruimte voor de Vecht ligt er nog een opgave om samen met de stakeholders te komen tot een gedegen ontwikkelvisie en ontwerp voor de inrichting van de uiterwaarden van de Haandrik tot Loozen. In dit project is participatie van stakeholders leidend. Een van de deelprojecten is de participatie van basisschoolkinderen in ideevorming over het gebied. Mijn taak was om de participatie van deze kinderen (groep 8 van cbs De Akker te Gramsbergen) te begeleiden. De resultaten hiervan worden in dit rapport beschreven en ik doe een voorstel hoe de ideeën van de kinderen in het gebied geïntegreerd kunnen worden.

De kinderen hebben niet alleen gekeken naar hun eigen wensen, maar ze hebben ook gevraagd naar de ideeën van groep 1 tot en met 7 van deze school, en ze hebben ideeën opgehaald bij de bewoners van het naastgelegen zorgcentrum 'Welgelegen'. Vervolgens zijn de verzamelde ideeën ingedeeld in rust- en druktethema's. Gekoppeld aan rust- en druktegebieden ontstaat een voorstel waar de ideeën een plaats kunnen krijgen, tezamen met de loop van een nevengeul en wandelroutes. De visie van dit grof ontwerp is 'Boeren, Burgers en Buitenlui', gebaseerd op het huidig grondgebruik en (natuur)ontwikkelingskansen.

Het deelgebied bij de kern ('Burgers') leent zich voor een haventje of aanlegplaatsen, en allerlei inrichtingselementen die de kinderen hebben benoemd. Dit deelgebied, van het Weerdje tot cbs De Akker, is verder uitgewerkt. Op grond van de inventarisatie en analyse van dit deelgebied ontstaat een visie voor de plaatsing van de ideeën van de kinderen in het geheel: De Vecht wordt afgebogen richting de kern. Hierdoor ontstaat een eiland voor openbaar gebruik dat ruimte geeft aan de ideeën van de kinderen, wat betreft spel en recreatie. Het toerisme wordt gestimuleerd door de afbuiging van de Vecht, want (kleine) boten kunnen Gramsbergen nu ook aan de westzijde aandoen. Het haventje waar ze aanleggen bepaalt het aanzicht van de entree van Gramsbergen vanaf de Anerdijk. Vanaf het haventje is er een logische verbinding naar het centrum, waar bezoekers kennis maken met het historische kern en de terrassjes. Deze verbinding dient ook als ontmoetingsplek tussen jong en oud, basisschoolkinderen en hun ouders die halen en brengen, en voor senioren uit het zorgcentrum die een ommetje maken. Deze verbinding is een groen plein met parkachtige uitstraling, waar een theehuis en kinderboerderij verleiden om langer te verblijven. Het plein biedt uitzicht op de uiterwaarden. Cbs De Akker krijgt een nieuw groen schoolplein, met een trapveldje in de uiterwaarden en een tribune tegen de dijk. Cruciaal is of garage Reinders bereid is te verhuizen naar een andere plek om deze nieuwe verbinding tussen de uiterwaarden en de kern mogelijk te maken.

Concept voor de uiterwaarden bij Gramsbergen uit het masterplan Ruimte voor de Vecht

Het projectgebied (Open Street View)

1. Inleiding, achtergrond

De provincie Overijssel heeft in 2007 het initiatief genomen voor het programma 'Ruimte voor de Vecht'. Dit is een samenwerkingsprogramma waarin gemeenten, waterschappen, het Overijssels Particulier Grondbezit, Het Regionaal Bureau voor Toerisme, Staatsbosbeheer en de provincie Overijssel samenwerken aan de veiligheid van de Vecht en de versterking van het Vechtdal.

Na uitvoering van diverse projecten in het Vechtdal wordt nu het vizier gericht op het traject bij Gramsbergen. Hier is in het verleden weinig aandacht aan besteed, maar er ligt voor het waterschap in ieder geval een opgave t.b.v. de Europese Kaderrichtlijn Water. Hier ligt een kans om samen met gemeente en andere stakeholders te werken aan integratie en planvorming.

2. Opgave

De uitdaging van het project is om samen met de stakeholders te komen tot een gedegen ontwikkelvisie en ontwerp.

De doelen vanuit het masterplan Ruimte voor de Vecht zijn

- Waterveiligheid
- Rivierdynamiek
- Sociaaleconomische impuls
- Intensivering van de recreatieve en toeristische sector
- Vergroten van de ruimtelijke kwaliteit
- Vergroten van de biodiversiteit

Het resultaat is een ontwikkelvisie voor 6 km Vecht en Vechtdal met uitwerking in deelprojecten waarin participatie van stakeholders leidend is.

Een van deze deelprojecten is de participatie van basisschoolkinderen. Daarover gaat dit rapport. Mijn taak was om de participatie van deze kinderen te begeleiden. Ik heb hen verteld over de achtergronden en opdrachten gegeven om hen te helpen met het genereren van ideeën. De resultaten hiervan beschrijf ik in dit rapport en ik doe een voorstel hoe de ideeën van de kinderen in het gebied geïntegreerd kunnen worden.

► **Leerlingen CBS De Akker hebben inspirerende ideeën voor oevers De Vecht**

Ideeënstroom bij groep 8

Ontwerpen mee in plan

„Wat een mooie ideeën en ze zijn zo verschillend. Inspirerend zijn de dingen die gericht zijn op natuur. Zoals het strandje en het natuurzwembad. Ook is het belangrijk dat ideeën gemakkelijk te realiseren zijn”, is de mening van wethouder Gitta Luiten over de stukken rwerlandschap die door de leerlingen zijn ingericht.

Die zeven maquettes liggen inmiddels in de kist. „Maar gelukkig hebben we de foto's nog”, zegt Hennie Kwant.

Toch blijft het hier natuurlijk niet bij. De ontwerpen van de kinderen worden meegenomen in het totaalplan voor inrichting langs de Vecht in Gramsbergen. Begin juli vindt de eerste sessie in Gramsbergen plaats, waarbij inwoners en belangstellenden hun ideeën kunnen opperen.

In de vakantieperiode wordt het eerste ontwerp gemaakt. Daarna volgen nog twee sessies en een inloopavond. Het is de bedoeling dat het plan begin volgend jaar definitief is. Daarna begint de verdere uitwerking en voorbereiding van verschillende deelprojecten die de komende jaren worden uitgevoerd. Over zo'n twee tot drie jaar zal de schop in de grond gaan, volgens projectleider Jan Arie van Berkum van de gemeente Hardenberg.

Als dank voor de inzet van deze klas geeft de gemeente Hardenberg uiteindelijk een tegoedbon voor een walnootboom op het schoolplan. Want werk moet beloofd worden.

Een voetbalveld, een klimparcours, een kinderboerderij of toch een stuk natuur met bloemen en planten? Kinderen uit groep 8 van CBS De Akker in Gramsbergen mochten bedenken hoe de oevers van de Vecht bij hun stad moet worden ingericht. „En daar zitten inspirerende ideeën tussen”, aldus wethouder Gitta Luiten.

Max de Krüger
Gramsbergen

„Dit zijn koeien. Ze zitten langs de Vecht. Bij hoog water komen de bloemen onder water te staan, krijgen ze meteen drinken. En er ligt ook een boot in de Vecht, een pizzapuntboot”, vertellen Rosa, Laura, Mignon en Alice over hun werk. Ze zijn net zoals de andere zes groepen niet over een nacht ijs gegaan bij het binnenschrijven van het stuk Vecht

vanaf de wijk Baalder in Hardenberg tot De Haandrük. „We zijn naar onze buzen 't Welgelegen geweest om te vragen wat zij willen. Rust en geen vernielingen. Maar wel spelende kinderen, een theehuisje en een hertenkamp. Ook hebben we aan de kleuters gevraagd wat ze willen. Ze noemden een kinderboerderij en ze wilden ook skiën”, zeggen de jongedames over hun inspanningen. Ze staren trots over hun blauwe maquette, die hier en daar al dreigt in te stor-

We gaan een ontwerp maken en proberen alles wat jullie bedacht hebben te realiseren

— Hennie Kwant, begeleider

A Kinderen van CBS De Akker hebben nagedacht over het inrichten van de oevers van de Vecht. Senne, Huub, Saar en Isa maakten een kijkdoos.

ten door het opdragen van de geharde klei.

De groep naast hen heeft het landschap opgebouwd met legoblokjes. Het is een weids landschap, dat een aantal schooltafels overspant. Ook zij hebben geluistend naar de buzen uit het verzoegingshuis, want een theehuisje prijkt in het landschap. „En er is ook een soort Ermenstrand”, vullen de dames aan. En dan is er de maquette in de kijkdoos, van Senne, Huub, Saar en Isa. Je wordt meteen een met hun idee, kijkend door het gaasje. Een modderpoel en een kabbaan spelen de hoofdrol in dit

decor. Vier dames strooien met echt zand over hun landschap. Een tafel verderop wordt zelfs gedacht aan een voetbalveld, een klimparcours, een skatebaan en een natuurlijk zwembad. Daarmee krijgen ze waarschijnlijk niet handen op elkaar bij de buzen in 't Welgelegen.

Super leuk en leerzaam vinden de kinderen het. „Het is best ingewikkeld en er zijn veel mensen nodig om een plan te maken. En interviews van ouderen is best gezellig. Je hoort dan van alles”, zeggen de scholieren. Hennie Kwant is de begeleider van de kinderen in dit project en is onder de indruk van het resultaat. „We gaan een ontwerp maken en proberen alles wat jullie bedacht hebben te realiseren. Hoeveel, alles. Dat gaat natuurlijk niet lukken. Maar over 30 jaar lopen jullie met jullie kinderen langs de Vecht en dan zie je de speeltuin die je zelf hebt bedacht. Leuk toch!”

3. De ideeën van de kinderen.

Een belangrijk onderdeel van het ontwerpproces is de participatie door inwoners en stakeholders. Het idee om de kinderen van de basisschool te vragen hierin mee te doen levert veel betrokkenheid, van henzelf, hun ouders en familie.

Beide basisscholen in de kern van Gramsbergen zijn gevraagd om mee te doen, maar alleen CBS De Akker kon op het aanbod ingaan. Deze school ligt direct aan de uiterwaarden en is daardoor ook fysiek direct betrokken.

3.1 Inventarisatie

Groep 8 heeft in de periode na de Cito-toets (mei-juni 2019) aan het project gewerkt. Ik heb de kinderen een introductie gegeven over de achtergrond en de opgave, en daarna zijn ze aan de slag gegaan met de opdrachten om zich een beeld te vormen over de inrichting van de uiterwaarden.

Twee van de opdrachten waren gericht op het uitbreiden van de participatie:

- het ophalen van de ideeën van groep 1 tot en met 7 van deze school.
- het ophalen van de ideeën van de bewoners van het naastgelegen zorgcentrum 'Welgelegen'.

De kinderen hebben op 13 juni 2019 hun ideeën gepresenteerd aan de opdrachtgevers, te weten gemeente Hardenberg vertegenwoordigd door wethouder Gitta Luiten, en aan het waterschap Vechtstromen. De pers was er ook bij. Zie hiernaast het artikel in De Stentor van 14 juni 2019.

Op de volgende pagina een collage van de ideeën van de kinderen, zoals deze is gepresenteerd naar de projectgroep, de school en in de werksessie met inwoners en stakeholders.

Vechtrijk Gramsbergen, de ideeën van groep 8

Juni 2019

De kinderen van groep 8 van basisschool de Akker hebben nagedacht over hoe zij de uiterwaarden van de Vecht zouden willen inrichten. Ze hebben de wensen van groep 1-7 en de bewoners van zorgcentrum Welgelegen ook meegenomen in hun plannen. De ideeën van de kinderen hebben een plek gekregen binnen een ontwerp dat uitgaat van de indeling van het gebied in 3 zones: Boeren, Burgers en Buitenlui (rust, drukte, rust).

- Dit zijn de ideeën:
- theehuisje
 - brug over Vecht
 - paarden
 - kinderboerderij (herten)
 - voetbalstadion
 - hek bij school moet weg
 - rust
 - wandelpad met schelpen
 - rollatorpad
 - wandelpad door volière
 - speeltuin: schommel, trampoline met water eronder, klauterklimring, klimtoren, wip, glijbaan
 - speeleiland bij brug Ane (splitsing afwateringskanaal-Vecht)
 - bloemen
 - bos
 - ooievaar moet blijven
 - kabelbaan over water
 - haven
 - voetbalstadion
 - maisdoolhof
 - ruijterpaden
 - modderpoel
 - blote voetenpad
 - bootje varen
 - zwemmen, duikplank
 - prinsenkasteel
 - vliegende dino's
 - geen vernieling en vervuiling
 - uitzicht niet verliezen
 - omheining bij Welgelegen voor omtejtje voor mensen met dementie
 - weiland met koeien of grote grazers
 - scouting
 - theehuis
 - restaurant
 - rondvaart
 - wandelroute, ook voor rollator/scootmobiel
 - achtbaan
 - bioscoop
 - Voetbal
 - turnen
 - hockey
 - paardrijden
 - zandheuveld
 - skatebaan
 - schaatsen
 - waterskiën

persbericht

Dinsdag 11 juni 2019

Kinderen ontwerpen inrichting oevers Vecht Gramsbergen

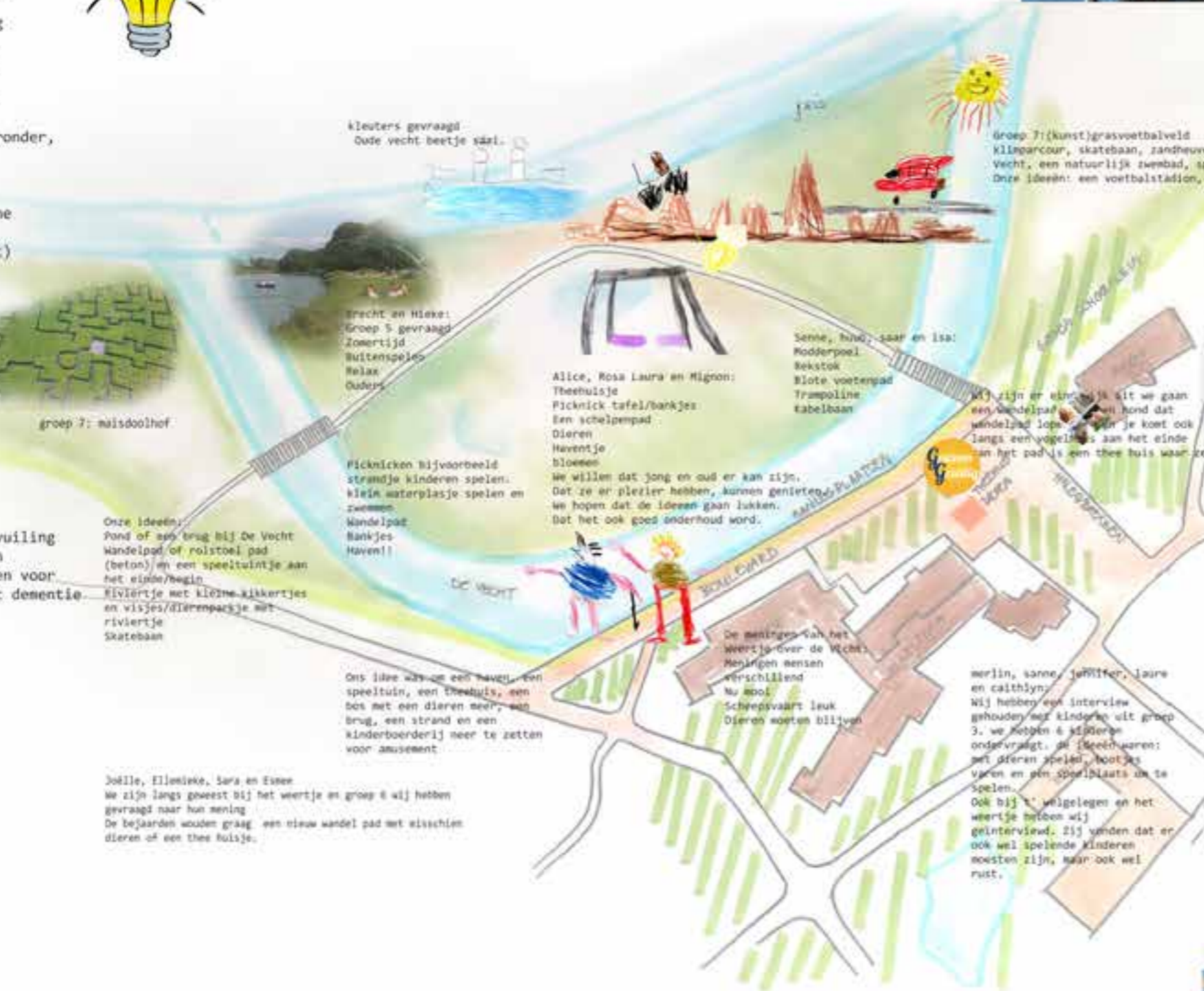

Kinderen van groep 8 van CBS De Akker in Gramsbergen hebben diverse ontwerpen gemaakt voor de inrichting van de oevers van de Vecht. Zij hebben de gedachten voor het project 'Inrichting winterbed Vecht Gramsbergen'. De kinderen presenteren hun ideeën donsdag 13 juni 2019 aan wethouder Gitta Luiten en medewerkers van waterschap Vechtstromen en gemeente Hardenberg.

Wat is het project in het kort
Samen met inwoners, organisaties, ondernemers en scholen wordt een plan gemaakt voor een nieuwe inrichting langs de Vecht bij Gramsbergen. Het doel is om het gebied langs de Vecht, vanaf de wijk Saalder in Hardenberg tot De Haandrak op nieuw in te richten. In het plan is ruimte voor behoud van de huidige landbouw en voor wandelen, fietsen en varen.

Kinderen de Akker enthousiaste ontwerpen
CBS De Akker ligt aan de Vecht. De kinderen kijken uit op het winterbed. Na de oevertoer zijn de kinderen van groep 8 enthousiast aan de slag gegaan om een deel van het winterbed van de Vecht een nieuwe gezicht te geven. Hiervoor hebben zij informatie gekregen over de natuur en ruimte voor het water. Voor hun ontwerp zijn zij ook op bezoek geweest bij huibaren, de bewoners van 't Welgelegen in Gramsbergen. In hun ontwerpen hebben zij rekening gehouden met hun wensen.

Vervolg
De ontwerpen van de kinderen worden meegenomen in het totaalplan voor inrichting langs de Vecht in Gramsbergen. Het is de bedoeling dat het plan begin volgend jaar definitief is. Daarna begint de verdere uitwerking en voorbereiding van verschillende deelprojecten die in fase 2 de komende jaren worden uitgevoerd.

Foto's: Hanneke Kruit - van der Hout, Peter's, Niek de Arjander (11/11/19), Ais Luff, Dorine van Boven

3.2 Analyse en conclusie

Om de ideeën te sorteren maak ik een onderverdeling in rust en drukte thema's, vooruitlopend op de visie voor het gebied ('Boeren, Burgers en Buitenlui', zie bladzijde 31).

Rust:

bloemen
bos
'rust'
geen vernielingen
geen rommel
uitzicht niet verliezen
weiland met koeien of grote grazers
ooievaar bij Welgelegen moet blijven

Drukke:

theehuisje (3x)
paarden
kinderboerderij (3x), met herten
voetbalstadion
wandelpad met schelpen
speeltuim
zwemmen (4x)
duikplank
speeltuim: schommel, trampoline met water eronder, klauterklimming, klimtoren, wip, glijbaan
speeleiland bij brug Ane (splitsing afwateringskanaal-Vecht)
kabelbaan over water (2x)
haven (3x)
maisdoolhof
ruiterpaden
modderpoel
blote voetenpad
bootje varen
prinsenkasteel
vliegende dino's
scouting
restaurant
rondvaart
achtbaan
voetbal
turnen
hockey
paardrijden
skatebaan
schaatsen
waterskiën
wandelaroute, ook voor rollator en scootmobiel
wandelpad door volière
omheining bij Welgelegen voor mensen met dementie
restaurant

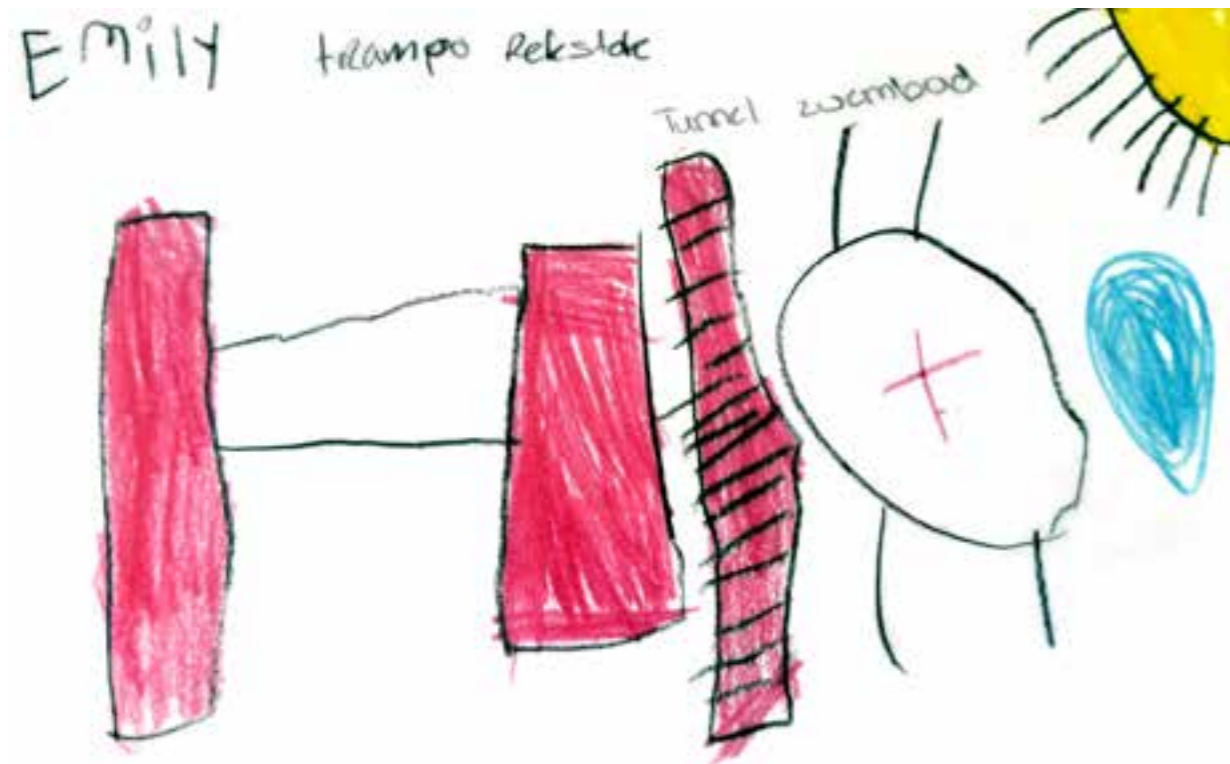
Overige:

hek bij school moet weg
brug over de Vecht
zandheuveld

Conclusie

Een indeling van de ideeën van de kinderen in rust- en drukthema's, gekoppeld aan rust- en druktegebieden geeft een suggestie waar de thema's een plaats kunnen krijgen. Dit wetende ben ik op zoek gegaan naar een geschikte indeling voor rust- en druktegebieden, waarmee tegelijk ook de overige doelen van het project 'Ruimte voor de Vecht' gediend zijn. Deze indeling noem ik het grof ontwerp.

Emily uit de kleutergroep tekent haar ideeën over de inrichting van de uiterwaarden.

De Vecht bij Ane, waar het afwateringskanaal vanuit Coevorden aantakt.

Begrenzing (dijken)

4. Een kapstok voor de ideeën van de kinderen: het grof ontwerp

Het grof ontwerp wordt gemaakt onder het masterplan Ruimte voor de Vecht, waarin de begrenzing door de dijken, de hoofdwegen, waterpartijen, bossen en wandelroutes zijn aangegeven.

In het grof ontwerp wordt een voorstel gedaan voor:

- Een indeling in rust- en druktezones.
- Een voorstel voor de nevengeulen.
- Een voorstel voor nieuwe wandelroutes
- Een geschikte plek voor een haventje en/of aanlegplekken.
- De verbinding van de kern en de uiterwaarden.
- De inrichting van de overgang stadsrand-uiterwaarden (winterdijk).

Het grof ontwerp en de ideeën van de kinderen leveren samen een voorstel op voor de integratie van hun ideeën in de uiterwaarden.

4.1 Inventarisatie en analyse van het hele projectgebied

Het gehele ontwerpgebied is geïnventariseerd en geanalyseerd op de thema's

- Begrenzing van het gebied (dijken)
- Groen
- Water
- Infrastructuur
- Eigendom
- Fiets- en wandelroutes.
- Natuur (NNN)
- Bodemkaart
- Hoogte
- Historische kaart

Gezicht op de gronden van de fam. Heerkes, vanaf het zandpad naar het Gat van Joosten.

Groen

Begrenzing

Het ontwerpgebied wordt begrensd door de winterdijken en natuurlijke verhogingen. Deze natuurlijke verhoging vind je aan de oostzijde van het Gat van Joosten. Het gebied is het smalst nabij de Vechtbrug in Ane. Daar ligt ook de begraafplaats. Deze moet uitgebreid worden maar in verband met de geringe breedte van de uiterwaarden hier is het niet slim om uit te breiden in de uiterwaarden.

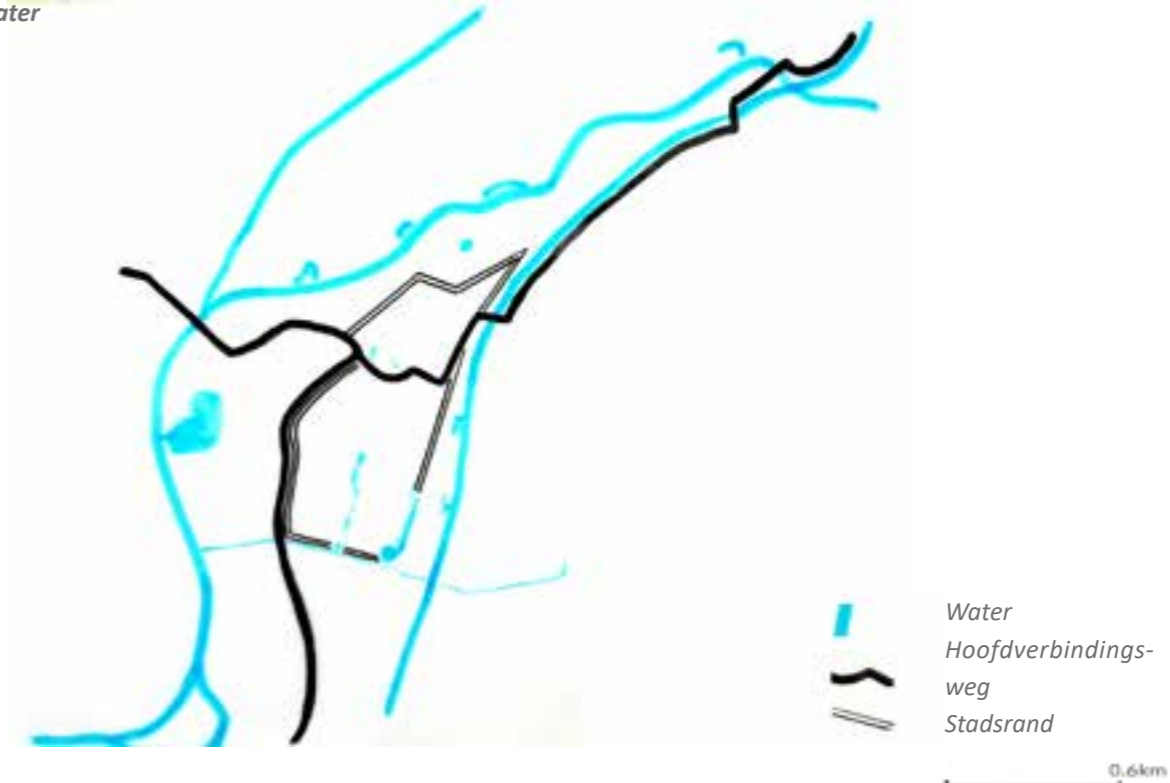
Groen

Ten westen van de spoorlijn ligt een natuurlijke houtsingel. In het noordelijkste puntje van het gebied liggen twee kleine bosjes bij een poel. Rondom het Gat van Joosten groeien wilgen en elzen. Op kavelgrenzen van boerderij Heerkes staan een aantal oude eiken op een rij op de natuurlijke verhoging die als dijk dient. Zie de afbeelding hiernaast.

Water

Het ontwerpgebied ligt ten zuidwesten van de Vecht. In het noorden wordt het begrensd door het kanaal Almelo - de Haandrik. In het noorden kruisen de Vecht en kanaal Almelo - de Haandrik elkaar. Het verval in de Vecht bij sluis de Haandrik is 2 m. Bij de Vechtbrug in Ane komt het afwateringskanaal uit Coevorden in de Vecht uit. Het Gat van Joosten is een diepe zandwinplas (tot 16 m). Ter hoogte van de Goordijk ligt een poel op het perceel van dhr. D. van de Graaf. Deze poel is aangelegd ten bate van natuurontwikkeling, met als doelsoort de knoflookpad. De kromme watertjes ten noorden van de Vecht zijn oude meanders en bergen waardevolle natuur.

Water

Het smalste deel van de uiterwaarden bij de Vechtbrug in Ane. Op de achtergrond de begraafplaats.

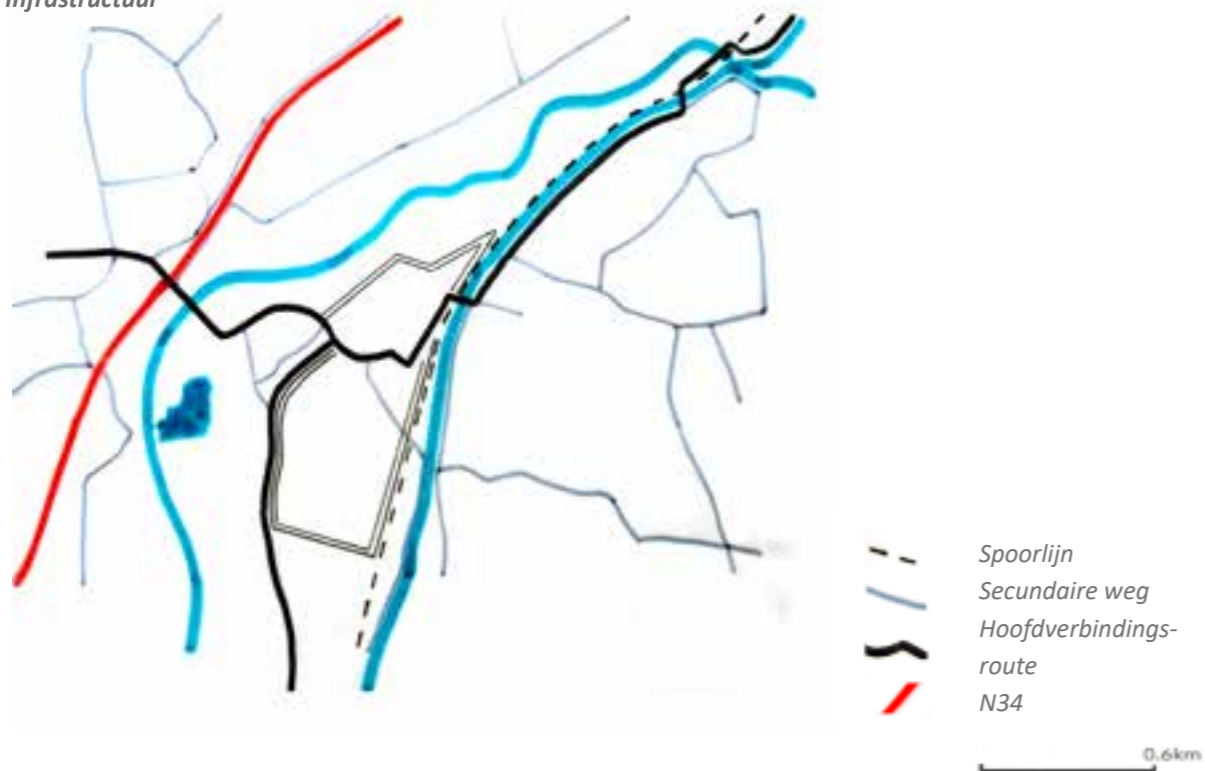
Infrastructuur

In het westen ligt de pas vernieuwde provinciale weg N34. In het oosten ligt de spoorlijn van Emmen naar Zwolle. Voor gemotoriseerd verkeer zijn er drie wegen om Gramsbergen binnen te komen: via de brug over kanaal Almelo- de Haandrik, via de Vechtbrug in Ane en via de Hardenbergerweg. Het ontwerpgebied wordt alleen doorsneden door de weg vanuit Ane (Anerdijk). Zie de foto hiernaast, waarin ook de begraafplaats te zien is.

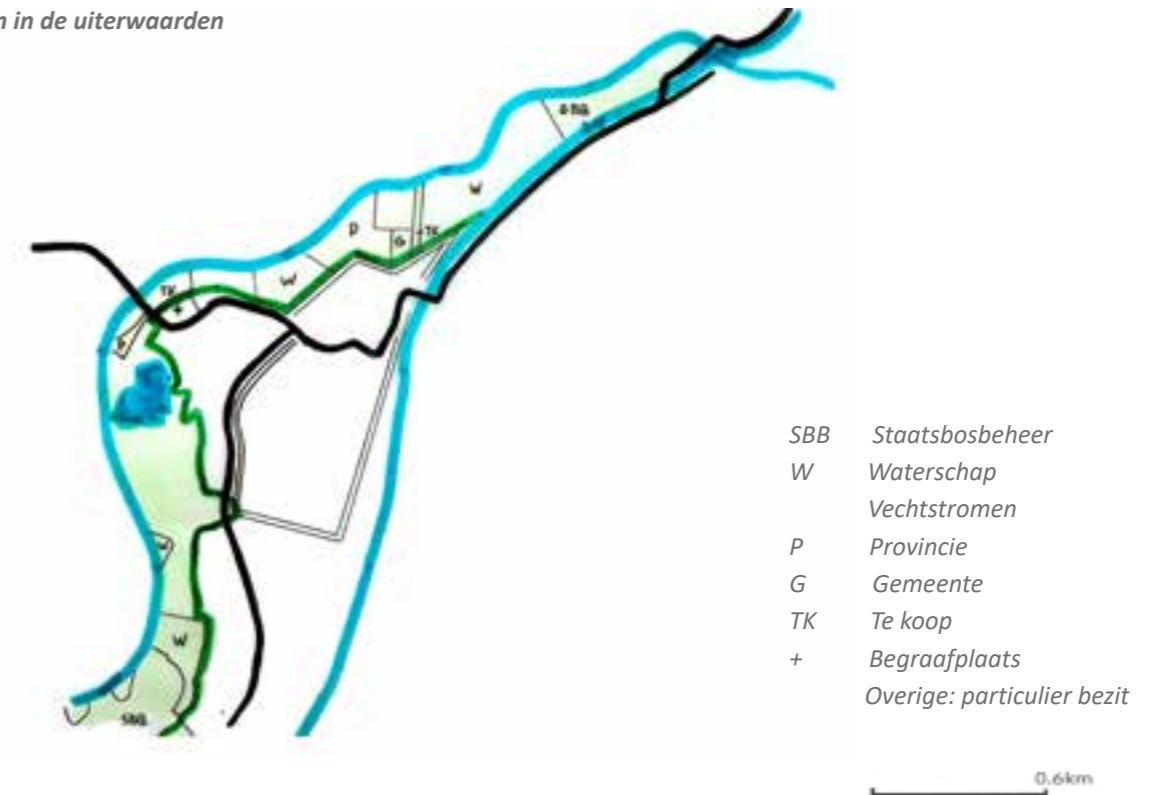
Eigendom in de uiterwaarden

Ten noorden van de Vechtbrug in Ane is het grootste deel van de grond in bezit van provincie, waterschap en staatsbosbeheer. Ten zuiden van deze brug is de grond vooral in particulier bezit. Het Gat van Joosten is ook particulier eigendom (dhr. G. Sierink).

Infrastructuur

Eigendom in de uiterwaarden

Aanduiding van het Willem Wolhuispad.

Fiets- en struinroutes

Fiets -en stuinroutes

Per fiets kun je alleen via de Vechtbrug bij Ane het ontwerpgebied 'oversteken'. In het zuiden is een populaire fietsroute vanaf de Loozensche Linie, waarbij je met een pont de Vecht oversteekt. Het ontwerpgebied is echter niet per fiets te verkennen.

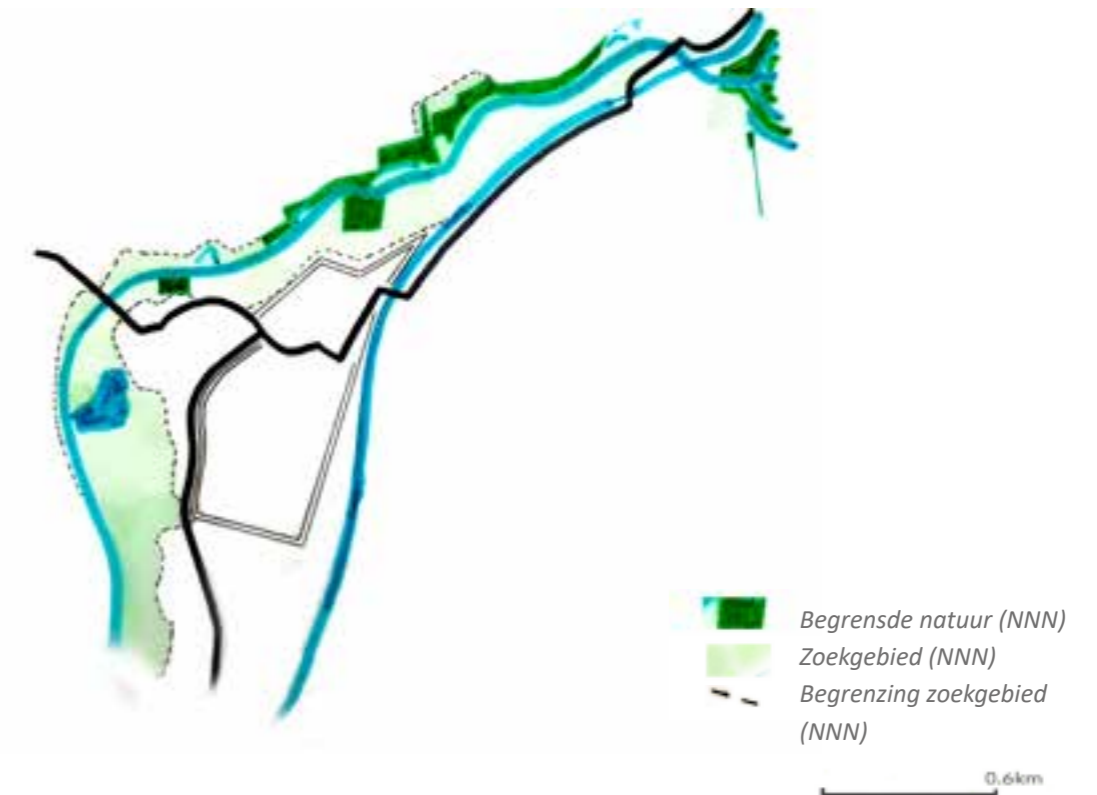
In het noorden loopt het 'Willem Wolhuispad'. Dit struinpad dat door het waterschap wordt onderhouden loopt vanaf de Goordijk naar de zuidoever van de Vecht, waar je linksaf kunt naar Ane of rechtsaf naar de Haandrik. Dit pad wordt per dag in de zomer gemiddeld 3x belopen, en intensief tijdens de 'Gramsbeger Torentocht'. De oever is hier een aantal jaren geleden ontsteend, waarna er veel opslag is gekomen van elzen en wilgen. Hierdoor kun je vanaf het struinpad de Vecht vaak niet zien.

Ten zuiden van de Vechtbrug in Ane kun je alleen wandelen in de buurt van het Gat van Joosten, en niet langs de lanbouwpercelen. De eigenaren willen dat ook liever niet.

Natuur

Binnen het ontwerpgebied zijn 2 kavels begrensd als natuur (Natuur Netwerk Nederland) in het kader van agrarische natuurontwikkeling (kruidenrijk grasland, waarvan een kavel met depressie en poel). Doelsoort is de knoflookpad. In het noordelijk deel komen reeën voor en veel hazen. Het is er erg rustig. Rondom het Gat van Joosten zijn veel watervogels en roofvogels. Ten noorden van de Vecht, in de bosjes bij de oude meanders, is de koekoek vaak te horen.

Natuur

Het verval bij sluis de Haandrik is 2 m.

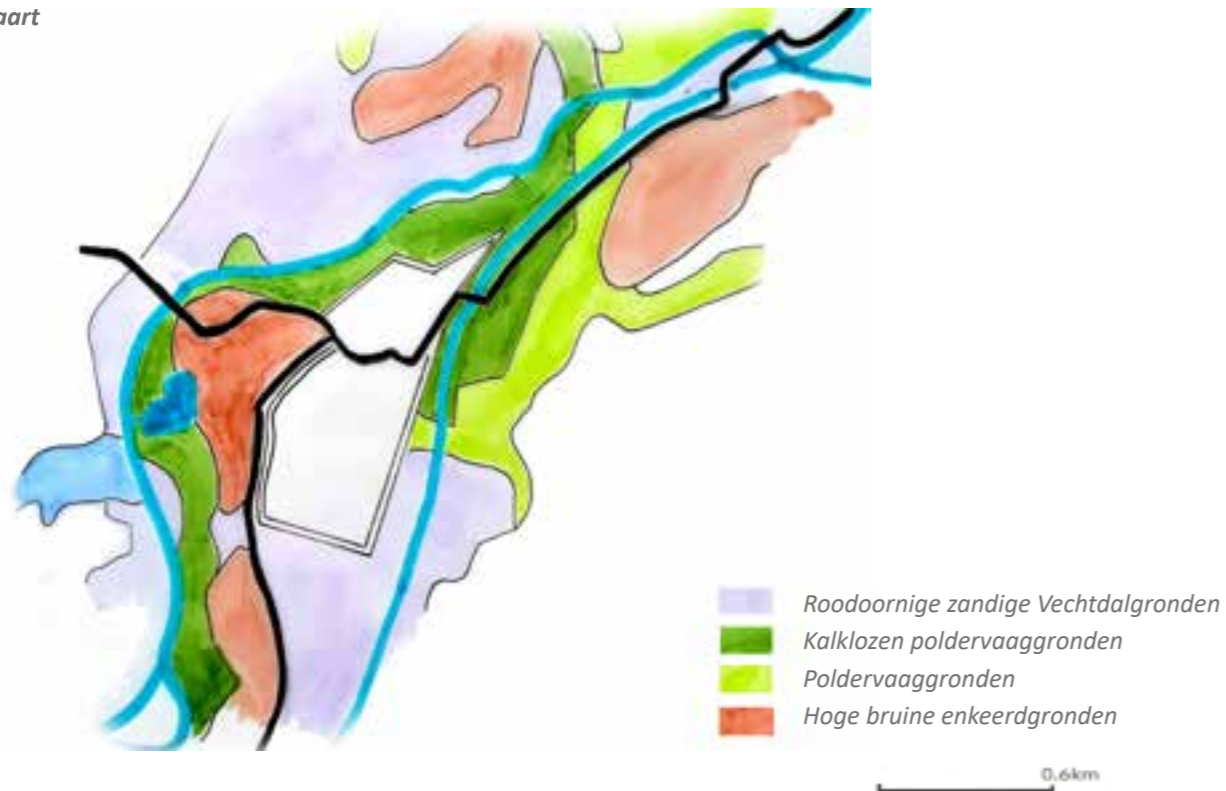
Bodemkaart

De uiterwaarden bestaan vooral uit (jonge) kalkloze poldervaaggronden met zavel en lichte klei. De typische ijzerrijke roodoornige Vechtdalgrond komt alleen in het noordelijkste deel voor en een klein stukje ten zuiden van het Gat van Joosten. De gronden worden verhuurd aan of zijn eigendom van agrariërs, die er maïs verbouwen of het als hooiland gebruiken. In droge zomers zijn de uiterwaarden prima geschikt voor landbouw. Nabij de kern is een paardenweide en een trapveldje.

Hoogtekaart

Het verval bij Sluis de Haandrik is zoals gezegd 2 m. De oude kern (ten noorden van de Oostermaat) en de begraafplaats liggen tussen 12 en 14 m +NAP, maar het gebied ten zuiden van de Oostermaat (nieuwbouw, Loozermars) ligt beduidend lager, tussen 9 en 10 m +NAP. Bij hoog water moet er soms hard gewerkt worden om dit gebied droog te houden (gemaal Willem Snel). De uiterwaarden liggen tussen 9 en 10 m +NAP.

Bodemkaart

Hoogtekaart

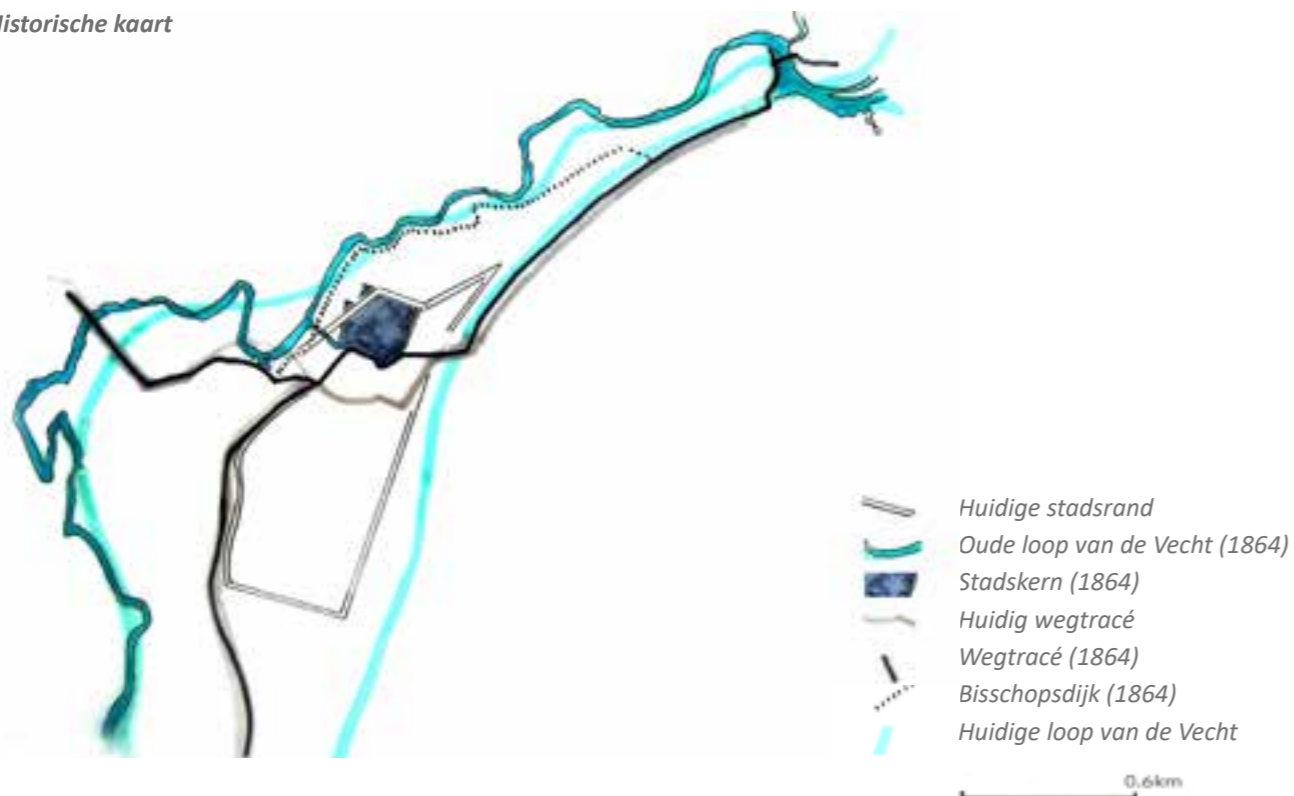
Historische kaart (1864)

Vergelijking van de historische kaart met de huidige situatie laat zien dat in 1864 een aftakking van de Vecht bij wat nu garage Reinders is, het dorp instak. In de volksmond werd ook dit water de Lhee genoemd. Op de foto hieronder is te zien dat er een brug ligt in wat nu de Voorstraat bij garage Reinders is. In 1908 is de Vecht gekanaliseerd maar het tot vandaag de dag zijn er nog natte plekken aan te wijzen, waar de Vecht vroeger heeft gelopen. Tot de jaren 50 was er ook een haventje ter hoogte van de Anerdijk. Aan de zuidkant van de oude loop van de Vecht lag de zogenaamde Bisschopsdijk.

‘Zo werd er omstreeks 1232 een Bisschopsdijk aangelegd, om daarmee Coevorden onder water te kunnen zetten. Deze poging lukte bijna maar door een storm, brak deze dijk door in de buurt bij “de Meene” (erven Gieljan en Beenen). Vanuit tactisch en militair oogpunt bezien moesten de bisschoppen deze strafexpedities keer op keer met nederlagen bekopen. [...]. De militaire strategie die al in 1227 tot rampzalige uitkomsten had geleid, werd nooit verlaten. Deceptie volgde op deceptie. Jaar in, jaar uit werden de Stichtse legers gescheiden van elkaar, het desolate gebied ingestuurd. Er was geen enkele coördinatie van betekenis. Overgeleverd in de moerassen aan de genade van de ongenaakbare rebellen, zonk de troepen vaak de moed in de schoenen. Na jarenlange strijd waren de Stichtse edelen geheel en hun Friese bondgenoten gedeeltelijk gedemoraliseerd. Voor hen hoefde het in 1232 niet meer.’ (uit: de Gulden Sporenslag, Slag bij Ane 1227 door T.R.P van Grijfland).

Historische kaart 1864

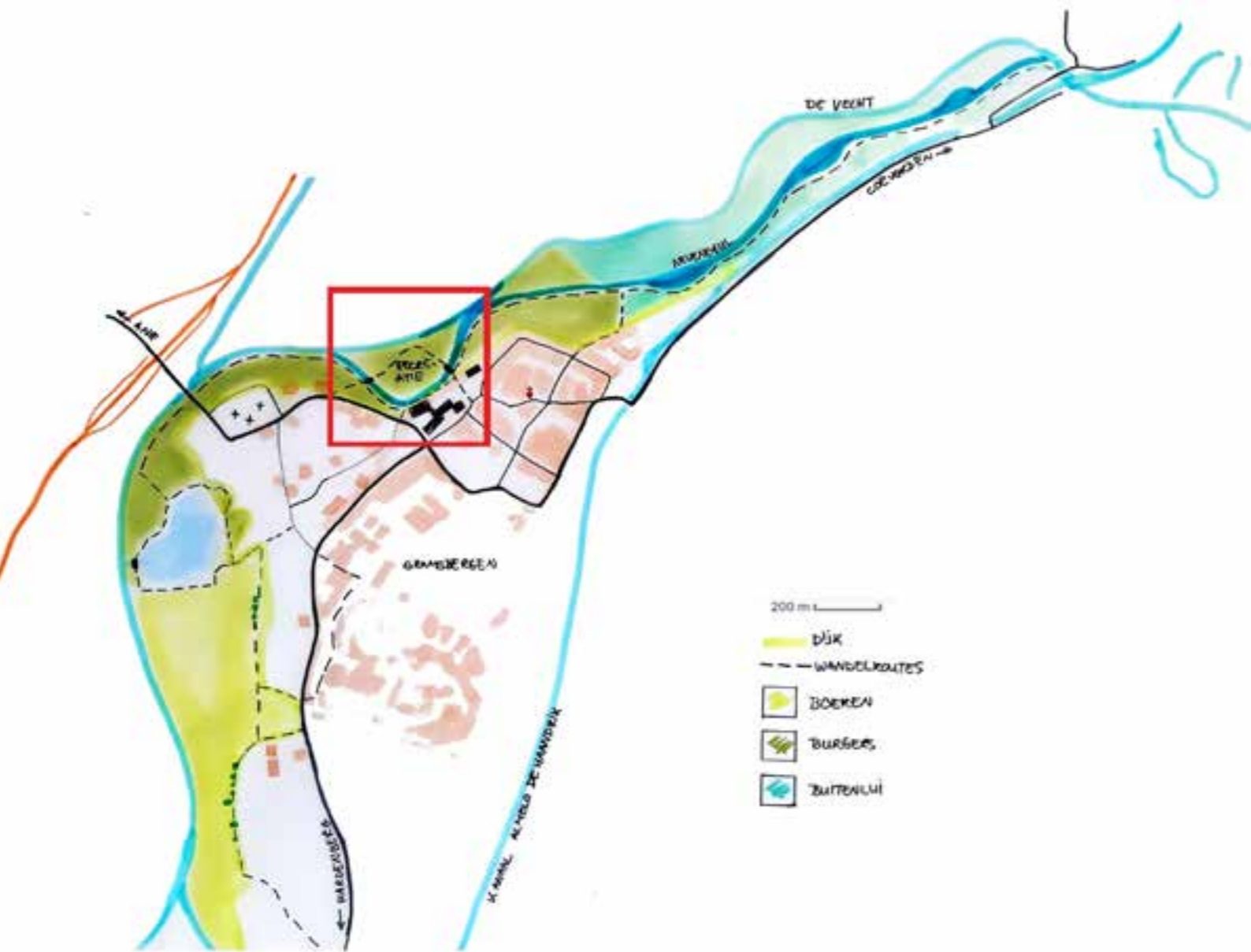
Historische kaart

Familiekieje, Voorstraat. Lnks en rechts is te zien dat hier de Lhee stroomde. Foto: Jacob Seinen

'Boeren, Burgers en Buitenlui'

Grof ontwerp. Het deelgebied in het rode kader wordt verder uitgewerkt.

4.2 Conclusie

Het zuidelijk deel tot aan het Gat van Joosten is in bezit van landbouwers, en die willen daar ook blijven. Dit gebied leent zich minder voor drukte/recreatie/toerisme.

Het middendeel, van het Gat van Joosten tot aan de Goordijk, grenst aan de kern van Gramsbergen. Gronden zijn deels in particulier bezit en worden gebruikt voor gras- en maaisland. In verband met de afstand tot de kern is dit is de aangewezen plek voor drukte/recreatie/toerisme.

Het noordelijk deel is rustig, er komen nauwelijks mensen. De gronden zijn eigendom van staatsbosbeheer, provincie en waterschap, en worden gebruikt voor gras- en maaisland. De bovenstroomse richting leent zich voor aftakking van een nevengeul voor extra waterberging en ontwikkeling van natte natuur.

4.3 Visie en grof ontwerp, 'Boeren, Burgers en Buitenlui'.

Op grond van

- de indeling in deze rust- en drukte gebieden
- de omarming van zoveel mogelijk inwoners van het uiteindelijk ontwerp
- de realisering van de doelen vanuit 'Ruimte voor de Vecht'

kom ik tot een grof ontwerp zoals hiernaast getekend. Hierin doe ik een voorstel voor

- Een indeling in rust- en druktezones: 'Boeren, Burgers en Buitenlui'.
- De loop van een nevengeul.
- Wandelroutes

Het deelgebied bij de kern ('Burgers') leent zich voor een haventje of aanlegplaatsen, en allerlei inrichtingselementen die de kinderen hebben benoemd. Dit deelgebied, van het Weerdje tot cbs De Akker, is verder uitgewerkt.

5. Inzoomen op de kern

Het ontwerp moet plaats bieden aan een reeks van inrichtingselementen die drukte veroorzaken. Een geschikte plek hiervoor is het middenstuk, 'Burgers', namelijk het deel dat direct grenst aan de kern.

5.1. Inventarisatie en analyse van de kern

- Bebouwing
- Infrastructuur
- Groen
- Overstroming
- Historie
- Ontsluiting van de uiterwaarden met de kern.

Open Street View

0 50 m

Oude kern van Gramsbergen met op de voorgrond de Vecht. Foto: Geert Westerhof.

Bebouwing

Bebouwing

De structuur van de oudste bebouwing en wegen is organisch opgebouwd rondom het centrum. De woningen staan dicht op elkaar, met de voorgevel vlak aan de weg (Kruisstraat, Voorstraat, Stationsstraat). Deze woningen hebben vaak diepe achtertuinen. De nieuwere bebouwing (na 1965) is rechtlijnig, en volgt de richting van de winterdijk (Goudenregenstraat, Acaciastraat). De nieuwste wijk in de kern is Dahlenburg, die begin jaren 80 gereed kwam. De bebouwing is rechtlijnig en ligt aan woonerven.

De grens tussen de oude kern en de nieuwbouw is de Oostermaat. Deze huizen zijn vooral gebouwd in de jaren 60-70. Ten zuiden van de Oostermaat is na de jaren 80 Gramsbergen verder uitgebreid.

De meeste dagelijkse drukte is rond het zorgcentrum Welgelegen, de Binder, het zwembad en de beide basisscholen.

Er is veel leegstand in de kern. Het aantal winkels is sinds de jaren 80 met ongeveer 70% afgenomen.

Er is daarentegen veel vraag naar woonruimte voor senioren in het zorgcentrum en de naastgelegen aanleunwoningen.

Infrastructuur

Bij het halen en brengen van de kinderen van cbs De Akker ontstaan gevaarlijke situaties omdat de Goudenregenstraat niet berekend is op halen en brengen én het doorgaand verkeer.

De kruising Oostermaat-Voorstraat-De Esch-Anderdijk wordt door vrijwel al het gemotoriseerd verkeer van een naar Gramsbergen gepasseerd en is dus erg druk.

Infrastructuur

1. Goudenregenstraat, halen en brengen van schoolkinderen levert gevaarlijke situaties op
2. De kruising Oostermaat-Voorstraat-De Esch-Anderdijk, die door vrijwel al het gemotoriseerd verkeer gepasseerd wordt.

Park bij de entree van Gramsbergen. Op de achtergrond de sporthal.

Groenstructuur

De slogan van Gramsbergen is 'Groen, gezellig en gastvrij'. Men hecht aan een nette, groene omgeving. Op de kruising Oostermaat-Anerdijk-Voorstraat-De Esch, de entree van Gramsbergen, ligt centraal een park. Het is een park uit de jaren 70. Het is vooral een kijkpark, er wordt nauwelijks gerecreëerd. Op de winterdijk staan enkele bomen. Er is een kleine boomgroep bij het Weerdje en achter garage Reinders. Op de knik in de dijk bij de Goudenregenstraat is een solitaire Robinia neergezet, bij een bankje. Tussen cbs De Akker en garage Reinders staan 2 enorme rode beuken, die van veraf te herkennen zijn. Langs de meeste wegen staan laanbomen. In de kern zijn dit kleine bomen, de amberboom is populair.

Overstroming

De overheid stelt de opgave om te zorgen dat bij heftige regenval woningen beschermd zijn tegen overstroming. Voor een deel van de bebouwing in Gramsbergen geldt dat ze bij een piekbui van 90 mm neerslag in 48 u onvoldoende beschermd zijn. Deze opgave kan meegenomen worden in de herinrichting van de uiterwaarden voor de Vecht.

Groenstructuur

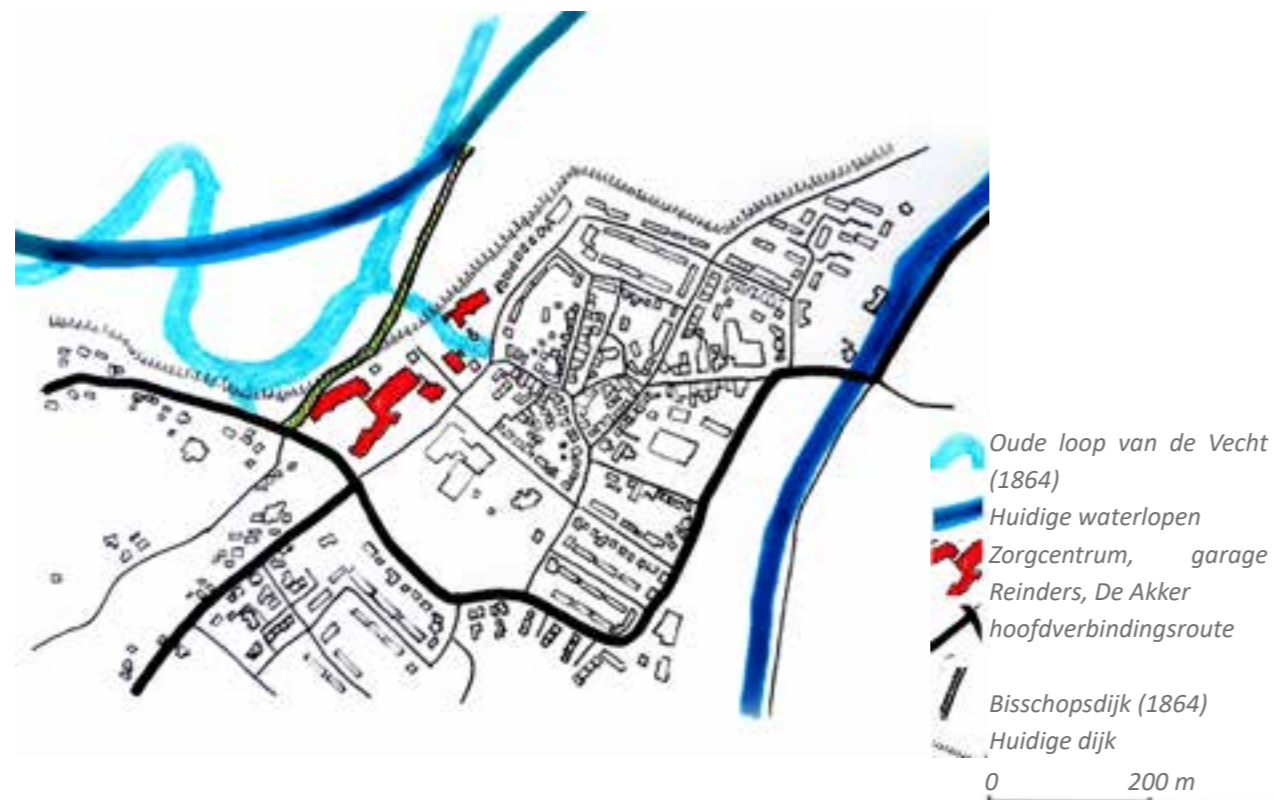
Overstroming bij 90 mm neerslag in 48 u.

Historische kaart van de omgeving van wat nu het Weerdje is. Jaartal onbekend.

De historische kaart van 1864 vergeleken met de huidige situatie.

Historie

Het Weerdje heeft een traditie van openbaar gebruik.

1965: "Het is nooit helemaal duidelijk geworden, de situatie van het Weerdje bij Gramsbergen. Daar is in het verleden al vaak over gesproken en vandaag kwam die uitzonderlijke verhouding van dat stuk weidegrond daar aan de zuidkant van de oude stad weer ter sprake.

[...] volgens de bekende bescheiden en overleveringen moet dat Weerdje bestemd zijn als koeweide. Arme lieden zouden daar een koetje in kunnen weiden. Deze zaak gaf aanleiding tot een hevige discussie, waarbij de heer Kuper stelde dat men algemeen van mening is dat het terrein beschikbaar moet blijven voor de bewoners van Gramsbergen..." De bijna voltallige raad stemde uiteindelijk in met de verkoop van een deel van de oude stadswaide. [...] Andere delen van het Weerdje werden vanaf 1928 in gebruik gegeven om te fungeren als ijsbaan, sportterrein, feestterrein en speelplek voor kinderen. Zo werd een deel ervan in 1931 gebruikt voor de organisatie van een groot Koninginnefeest en in 1941 kon men er een jongveekeuring bezoeken.

Reeds in 1832, bij de invoering van het kadaster, werd het perceel broekgrond aangeduid als 'de Weerd'. Het was bijna 4 bunder groot. Ook toen al was het gemeentelijk eigendom. Vervolgens lezen we voor het eerst over 'het Weertje' in 1867, in het archief van de voormalige gemeente Gramsbergen. In 1964 werd de oude stadskoeweide doorsneden door een nieuwe dijk en inmiddels is het volledig verkaveld en bebouwd. (Uit: Het Noord-Oosten, 15 oktober 1965.)

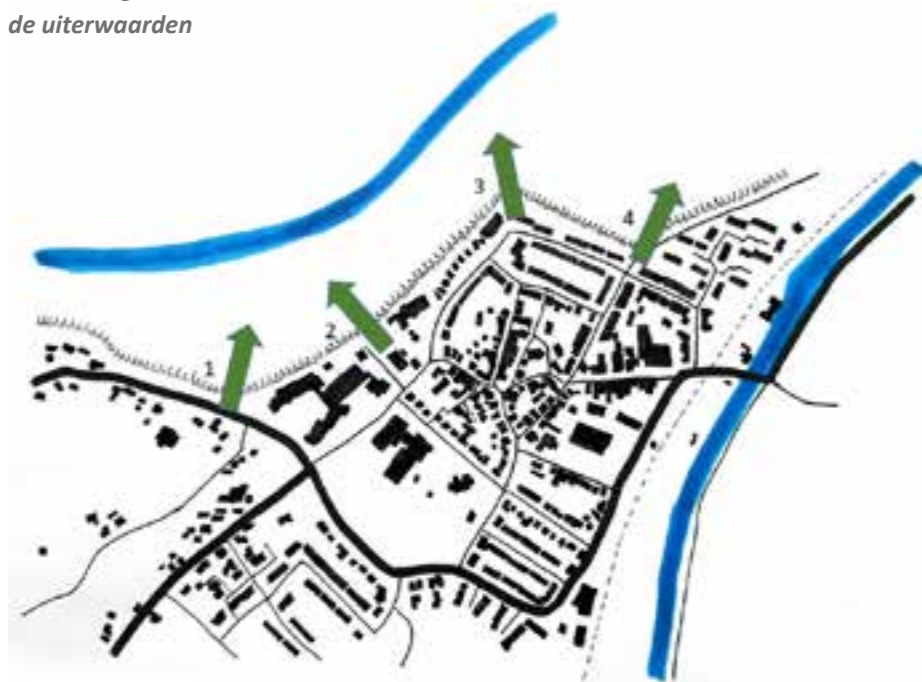
Het bruggetje over de Lhee bij de entree van Gramsbergen (nu garage Reinders). Foto: Jacob Seinen.

De 4 ontsluitingen vanuit de kern naar de uiterwaarden. Linksboven: Anerdijk, rechtsboven: tussen garage Reinders en de Gramsberger state, linksonder: de Goudenregenstraat, rechtsonder: de Goordijk.

Verbindingen vanuit de kern naar de uiterwaarden

0 200 m

Verbindingen van de kern met de uiterwaarden

In de huidige situatie zijn er 4 geschikte plekken om de uiterwaarden met de kern te verbinden.

1. Vanaf de Anerdijk. Deze verbinding is een belangrijke zichtlijn voor de entree van Gramsbergen. Er lopen geen routes vanaf de Anerdijk naar de uiterwaarden.
2. Vanaf het weggetje tussen de Gramsberger State en garage Reinders. Dit is een doodlopend weggetje dat gebruikt wordt voor bevoorrading en parkeren van de bewoners. Het gebouwtje links zijn garageboxen van de bewoners.
3. Vanaf de bocht in de Goudenregenstraat. Deze plek is als enige (in-)gericht op de beleving van de uiterwaarden.
4. Vanaf de Goordijk. Dit is een doodlopende weg die door aanwonenden en landbouwverkeer wordt gebruikt. Van hieruit start een struinpad door de uiterwaarden, het 'Willem Wolthuispad'.

5.2 Conclusies

Bebouwing

In de huidige situatie is er sprake van leegstand in het centrum. Er is daarentegen veel vraag naar woonruimte voor senioren in het zorgcentrum en de aanleunwoningen van het Weerdje.

Infrastructuur

Ontwikkeling van het gebied zou rekening moeten houden met de bestaande onveilige situaties bij het kruispunt bij de entree van Gramsbergen, en met het halen en brengen van de kinderen van cbs De Akker.

Groenstructuur

De entree van Gramsbergen en het gebied rondom het zorgcentrum Welgelegen is parkachtig. Nieuwe aanleg kan aansluiten op deze parkachtige structuur.

Overstroming

Een nieuwe inrichting van het gebied is een mooie gelegenheid om aanpassingen te doen om overlast door piekbuien te voorkomen.

Historie

De oude loop van de Vecht langs de kern, en het voormalig openbaar grondgebruik van het Weerdje inspireren, en kunnen benut worden om de sociaal-economische ontwikkeling van Gramsbergen te verbeteren. Veel ideeën van de kinderen passen haarfijn bij deze vorm van openbaar grondgebruik.

Verbinding van de uiterwaarden met de kern

Voor sociaal-economische ontwikkeling van de kern is verbinding nodig van de Vecht met de kern. De meest logische en ook historisch geïnspireerde plek voor deze ontsluiting is via de kavel van garage Reinders, tussen het zorgcentrum Welgelegen en cbs De Akker.

5.3 Visie voor de kern

De genoemde conclusies leiden naar een visie voor de kern:

De Vecht wordt afgebogen richting de kern. Hierdoor ontstaat een eiland voor openbaar gebruik dat ruimte geeft aan de ideeën van de kinderen, wat betreft spel en recreatie. Het toerisme wordt gestimuleerd door de afbuiging van de Vecht, waardoor (kleine) boten Gramsbergen aandoen. De haven waar ze aanleggen bepaalt het aanzicht van de entree van Gramsbergen vanaf de Anerdijk. Vanaf de haven is er een logische verbinding die het drukke kruispunt omzeilt. De bezoekers worden als vanzelf naar het centrum geleid om kennis te maken met het historische kern en de terrassjes. Deze verbinding dient ook als ontmoetingsplek tussen jong en oud, basisschoolkinderen en hun ouders die halen en brengen, en voor senioren uit het zorgcentrum die een ommetje maken. Deze verbinding is een groen plein met parkachtige uitstraling, waar een theehuis en kinderboerderij verleiden om langer te verblijven. Het plein biedt uitzicht op de uiterwaarden. Cbs De Akker krijgt een nieuw groen schoolplein, met een trapveldje in de uiterwaarden en een tribune tegen de dijk.

Op de pagina's 44-51 wordt de oude situatie weergegeven en de nieuwe situatie in visuals verbeeld.

*Zicht op Gramsbergen vanaf de Anerdijk
Na omlegging van de Vecht ontstaat een speeleiland en er komt een haven met boulevard. De haven geeft Gramsbergen de uitstraling van een stadje aan het water.*

De huidige dijk die voor het Weerdje langsloopt, wordt de verbinding die de Vecht met de kern verbindt. Bootjes meren aan, en ontstaat een nieuwe fiets- en wandelroute langs het water. De bewoners van het Weerdje zitten eerste rang!

*Het Weerdje, gezien vanaf de Anerdijk.
Het aanzicht van deze woningen verandert ingrijpend door de aangrenzende Vecht en de haven.*

Op de plek waar nu garage Reinders zit, komt een ontmoetingsplein voor jong en oud dat de uiterwaarden en de kern met elkaar verbindt. Doordat de ouders hun kinderen kunnen halen en brengen vanaf dit plein is de gevaarlijke situatie in de Goudenregenstraat opgelost.

Op de plek waar nu garage Reinders en de garageboxen van de bewoners van de Gramsberger State zijn, zal het nieuwe plein verleiden om langer te verblijven, door het groen, de bankjes, het theehuis en de kinderboerderij.

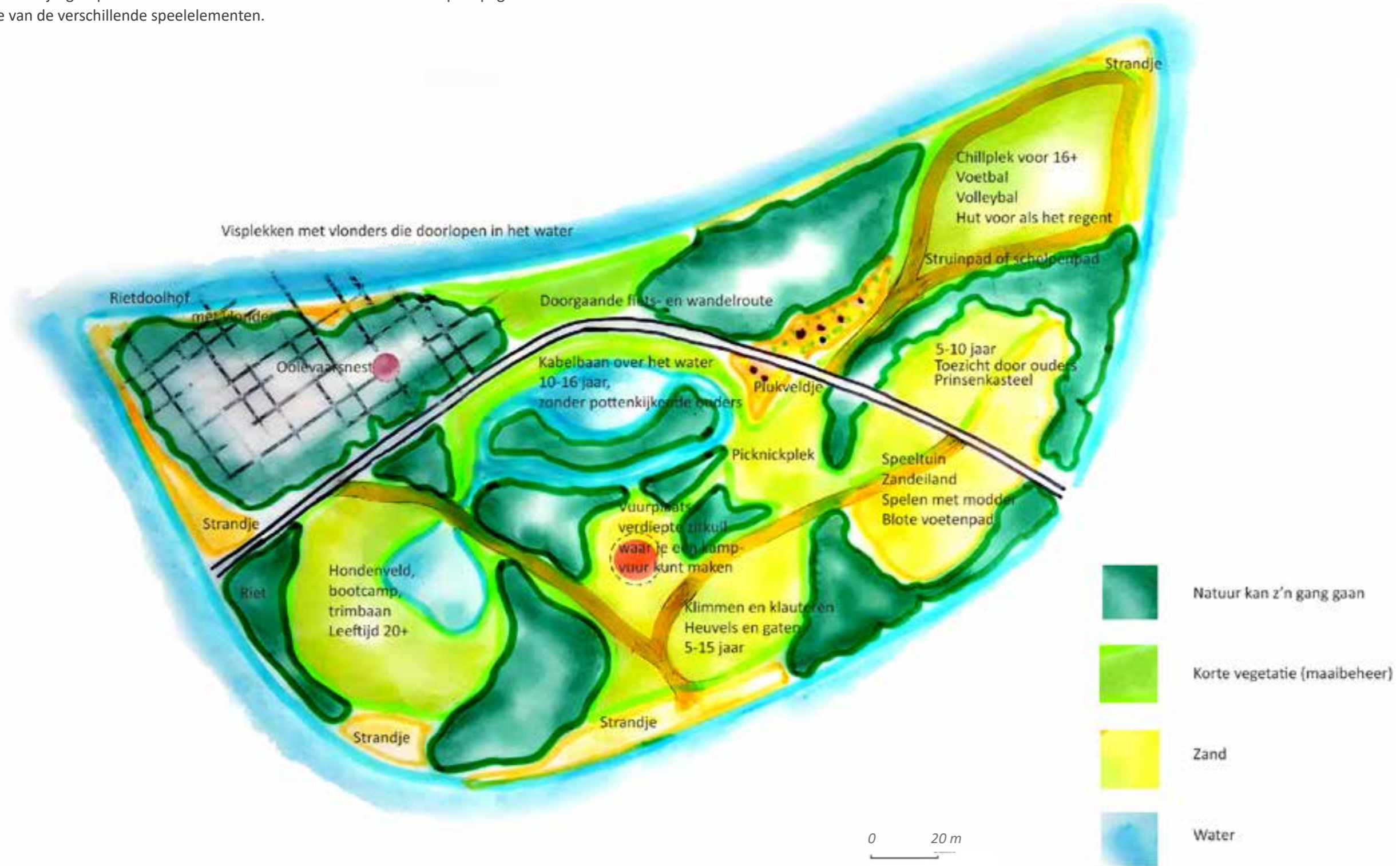

Achter cbs De Akker ontstaat, door de omlegging van de Vecht, een speeleiland waar veel van de ideeën van de kinderen gerealiseerd kunnen worden. Het eiland is te bereiken via een brug waar kleine boten onderdoor kunnen varen.

6. Voorstel voor een plek voor de ideeën van de kinderen.

Het speeleiland heeft een oppervlak van 3,5 ha. De speelelementen zijn zodanig ingedeeld dat de verschillende leeftijdsgroepen elkaar niet in het vaarwater hoeven te zitten. Op de pagina's 54-55 staat een impressie van de verschillende speelelementen.

7. Conclusie

Binnen de doelen vanuit het masterplan Ruimte voor de Vecht (waterveiligheid, rivierdynamiek, sociaaleconomische impuls, intensivering van de recreatieve en toeristische sector, vergroten van de ruimtelijke kwaliteit en vergroten van de biodiversiteit), is er voldoende ruimte voor de ideeën van de kinderen. Een geschikte plek voor deze ideeën is een speeleiland dat ontstaat door het afbuigen van de Vecht richting de kern.

Bronnen

G.F. van der Hulst, Gramsbergen, waar de Vecht ons land binnenstroomt, 1967.

DHV e.a., De Vecht, een grenzeloze, halfnatuurlijke rivier, Grensoverschrijdende Vechtvisie, juni 2009.

Baarslag e.a., Masterplan Ruimte voor de Vecht, augustus 2009.

Kernteam Ruimte voor de Vecht, provincie Overijssel, Uitvoeringsprogramma Vecht ten Vechtdal 2009, augustus 2009.

Lola landscape architects Rotterdam, Vechtpark Hardenberg, juni 2007.

Het NoordOosten, dagblad, 15 oktober 1965

Colofon

Dit rapport is gemaakt in opdracht van de projectgroep Vechtrijk Gramsbergen, een samenwerking van Waterschap Vechtstromen en gemeente Hardenberg.

Auteur	Hannie Kwant - van der Hulst
Adresgegevens	gemeente Hardenberg Stephanuspark 1, 7770 BA Hardenberg Telefoon 14 0523
Foto's	Geert Westerhof, Max de Krijger, Jacob Seinen, Hannie Kwant - van der Hulst
Drukwerk	gemeente Hardenberg

